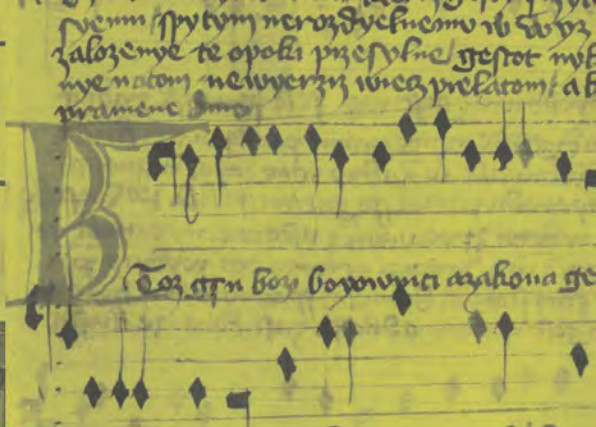

Ediční plán

Masarykův ústav a Archiv AV ČR

Spisy T. G. Masaryka

Korespondence TGM

České moderní dějiny

Ego (paměti, deníky, korespondence)

Studie z českých moderních dějin

Prameny k dějinám vědy

Album

Ad honorem eruditorum

Knihy mimo edice

Odborná periodika

2025

2026

OBSAH

SPISY T. G. MASARYKA	1
KORESPONDENCE TGM	1
ČESKÉ MODERNÍ DĚJINY	2
EGO – PAMĚTI, DENÍKY, KORESPONDENCE	3
STUDIE Z ČESKÝCH MODERNÍCH DĚJIN	5
PRAMENY K DĚJINÁM VĚDY	6
ALBUM.	7
PUBLIKACE STÁLÉ KONFERENCE ČESKÝCH A RAKOUSKÝCH HISTORIKŮ	8
AD HONOREM ERUDITORUM	9
KNIHY MIMO EDICE	9
ODBORNÁ PERIODIKA	15

SPISY T. G. MASARYKA

Edice Spisy T. G. Masaryka představuje největší projekt sebraných spisů po roce 1945. Jejich koncepce se utvářela již od poloviny 80. let, k zahájení ediční práce mohlo ale dojít až po listopadu 1989, s obnovením Ústavu T. G. Masaryka (1990) a vznikem Masarykova ústavu AV ČR (1995). Ediční projekt akcentuje chronologické řazení a vedle Masarykem vydaných děl přináší dosud rozptýlené studie, články, recenze a polemiky. Součástí Spisů jsou též české překlady článků publikovaných v jiných jazycích (v němčině, angličtině, ruštině, francouzštině). Cílem je zpřístupnit maximální počet Masarykových tištěných textů.

Sv. 40

Historie – Soupis svazků – Editoři – Souborný jmenný rejstřík

Připravili Jiří Brabec, Pavla Dedeciusová, Jana Malínská, Lucie Merhautová, Josef Tomeš

Jako doplněk k soubornému a ukončenému vydání Spisů TGM vychází shrnující svazek obsahující historii vydávání Spisů, obsahy jednotlivých svazků, medailony všech editorů, kteří se podíleli na vydání korpusu Masarykových textů, a scelený jmenný rejstřík pro všechny dosavadní díly. Tato pomůcka by čtenářům měla usnadnit orientaci a umožnit průřezové vyhledávání témat či osobností.

KORESPONDENCE TGM

Jednotlivé svazky přináší Masarykovu soukromou i pracovní korespondenci uspořádanou na základě personálního klíče, s jednotlivci či skupinami osob, a to v celém časovém rozsahu dochovaných korespondenčních celků. Pouze v případě příliš obsáhlých souborů jsou tyto rozděleny do logických časových údobí, vyplývajících z povahy editovaných materiálů.

Korespondence T. G. Masaryk – zahraniční Němci, sv. 2 (1919–1937)

Editoři Jana Malínská, Vratislav Doubek, Johannes Gleixner, Jan Kahuda

Kniha navazuje na předchozí svazek korespondence TGM se zahraničními Němci do roku 1918. Doplnjuje tak povědomí o Masarykových korespondenčních kontaktech s německou intelektuální elitou, která se narodila a žila mimo území Rakouska-Uherska, v Německu a ve Švýcarsku. Na rozdíl od mnohých dosud vydaných svazků, v nichž je zdokumentována korespondence T. G. Masaryka s jednou osobností, obsahuje tento svazek korespondenci poměrně velké skupiny osob. V edici budou dokumenty v němčině, ve francouzštině a v angličtině; každý dopis bude doprovázen poznámkovým aparátem. Archivní dokumenty pocházejí z českých, německých, amerických a švýcarských archivů.

Korespondence T. G. Masaryk – Velká Británie, sv. 3 (1917–1918)

Editoři Dagmar Hájková,
Jitka Jindřišková, Richard Vašek

Třetí svazek korespondence T. G. Masaryka s obyvateli Britského impéria zachycuje dva poslední roky první světové války, kdy Masaryk v samotné Anglii pobýval jen krátce. Edice podává svědectví o Masarykových strategiích při prosazování programu rozbití Rakouska-Uherska a vytvoření „nové Evropy“. Dokládá i další upevňování kontaktů v anglosaském světě, vedoucí pozici v krajanské komunitě a se závěrem války také jeho silící postavení v nejvyšších britských politických kruzích.

ČESKÉ MODERNÍ DĚJINY

Ediční řada České moderní dějiny, vydávaná ve spolupráci Nakladatelství Academia a Masarykova ústavu a Archivu AV ČR, se zaměřuje na dosud neprobádané aspekty sociálních a kulturních dějin českých zemí od poloviny 19. století do šedesátých let 20. století ve srovnávací středoevropské perspektivě.

svazek 19

František Ladislav Rieger jako tvůrce a objekt české historické paměti

Pavel Máša

Publikace se zabývá výraznou postavou českého politického a kulturního dění 19. století Františkem Ladislavem Riegreem jako tvůrcem a objektem české historické paměti. Autor zde sleduje jednak Riegrův vztah k historii, jeho podíl na formování české historické paměti a jeho politiku pa-

měti, jednak se zabývá Riegrovou péčí o své místo v české historické paměti. Představena jsou různá média, skrze něž chtěl Rieger zachovat obraz své veřejné činnosti pro budoucí generace. Poslední část pojednává o závěru Riegrova života a obnovení jeho popularity. Sledována je role, kterou při tomto procesu hrála Riegrova schopnost „ztělesňovat“ moderní české dějiny.

svazek 20

„Hrad“ v roli mocenského, administrativního a ideového centra meziválečného Československa

Tomáš Gecko, Jan Hálek, Tomáš W.
Pavlíček, Jakub Štofáník

Kniha kriticky analyzuje roli tzv. Hradu v politickém, společenském a kulturním kontextu meziválečného Československa. Na rozdíl od dosud převažujících historio-graphických výkladových schémat reflektuje „Hrad“ jako shluk sociálních sítí soustředěných především kolem T. G. Masaryka, který je zároveň hlavním autorem ideového obsahu jeho činnosti. Projekt pracuje s představou Masaryka a skupiny „Hradu“

vystupujících v roli centra nové demokratické společnosti. Z této pozice se vedení obavou o stabilitu nového státu snaží budovat důvěru jeho obyvatelstva v nové zřízení a dovršit tak přechod z imperiální do republikánské éry. Specifickou oblast představuje Slovensko, kde byla reflexe „Hradu“ silně ovlivněna autonomistickým diskurzem a kritikou centralismu. Sledovány jsou i možné paralely s vývojem v sousedních státech, především v Polsku, a otázka vnímání „Hradu“ v zahraničí.

EGO – PAMĚTI, DENÍKY, KORESPONDENCE

Ediční řadu EGO, zaměřenou na vydávání tzv. ego-dokumentů – pamětí, deníků a osobní korespondence – zejména z oblasti novodobých českých dějin, vydává od roku 2012 Masarykův ústav a Archiv AV ČR ve spolupráci s Nakladatelstvím Lidové noviny. Jejím prostřednictvím se dostává kulturní veřejnosti postupně do rukou mnoho cenných historických pramenů dosud skrytých ve veřejných či soukromých archivech, jejichž původci jsou známí i neprávem zapomenutí aktéři naší nedávné historie.

svazek 37

**Blahoslav Šeplavý: Vzpomínky
prezidiálního ředitele a pěstitele
mecenášů České akademie věd
a umění**

Editor Jan Boháček

Blahoslav Šeplavý (1897–1960), dlouholetý ředitel kanceláře České akademie věd a umění, zanechal ve svých zápiscích cenný a jedinečný pramen k dějinám této instituce. Nejedná se o souvislý text; jednotlivé části vznikaly postupně, převážně v 50. le-

tech po vzniku Československé akademie věd. Šeplavý v nich líčí některé události z dějin „staré akademie“, věnuje se vedoucím funkcionářům ČAVU, problematice sídla akademie, popisuje činnost administrativního aparátu, zajímavé informace přináší k obtížím s realizací některých fondů odkázaných akademii nebo k počátkům Archivu ČSAV. Hodnota textu spočívá v dobré informovanosti pisatele, v trefné charakteristice aktérů popisovaných událostí a v řadě detailů a souvislostí, které jsou z pramenů jiného druhu jen obtížně vysledovatelné.

svazek 38

**Poslancem na radě říšské. Politická
korespondence Ervína Špindlera
s Josefem Kobrem**

Editorka Anna Jonáková

Publikace mapuje život a veřejné působení mladočeského politika Ervína Špindlera prostřednictvím dopisů, které adresoval svému švagrovi Josefu Kobrovi do Roudnice nad Labem v letech 1890–1914. Seznámíme se s jeho politickou aktivitou v poslanecké sněmovně říšské rady ve Vídni a v českém zemském sněmu. Špindler barvitě líčí politické spory, charaktery jednotlivých poslanců i náladu v mladočeském klubu. Stranou pak nezůstává ani jeho činnost ve funkci starosty města Roudnice nad Labem, kterou vykonával v letech 1891–1913.

svazek 39

**Manželský listář Albína a Libuše
Bráfových**

Editorka Petra Harloff-Hejzmanová

Edice vzájemných dopisů Albína Bráfa (významného staročeského politika a národohospodáře) s jeho přítelkyní a pozdější

manželkou Libuší Riegrovou (dcerou F. L. Riegra) zahrnuje sice krátké období let 1882–1889, ale dobře ilustruje vývoj jejich vztahu. Zachycuje prvotní Bráfovo vzplanutí a vyznání lásky, které Libuše odmítla a kdy s ním komunikovala spíše zdrženlivě, až po jejich postupné sblížování při Bráfových častých návštěvách zámku Maleč, kde žila Riegrova rodina. Jejich poměrně složitý vztah se naplnil roku 1887, kdy Libuše, zřejmě i pod nátlakem otce, přijala opakovanou Bráfovou nabídku k sňatku, ten se uskutečnil o rok později. Následovala početná písemná výměna novomanželů, v níž se dobře odráží prostředí, která byla oběma společensky určena. Bráf líčí své pracovní vytížení v Praze, jeho manželka pak manželovi popisuje svůj denní program v Malči a později mateřské povinnosti. Edice tak nabízí unikátní pohled do domácnosti vyšší společnosti na konci 19. století.

svazek 40

Eduard Tábořský. Válečné deníky 1940–1945

Editoři Pavel Horák, Richard Vašek

Deníky Eduarda Tábořského, tajemníka Edvarda Beneše v době druhé světové války, jsou základním pramenem ke studiu československého politického exilu. Kritická edice deníků přináší pozoruhodné svědectví tohoto muže přítomného jednáním vrcholných kruhů. Literárně pojaté líčení mezinárodního vývoje se zde prolíná s popisem každodenního života exilové politické elity. Tento výjimečný ego-dokument bude doplněn o úvodní studii, kompletní vědecký aparát s rejstříkem a obrazovou přílohu.

svazek 41

Kenneth Dexter Miller: Strýček z Ameriky. Paměti „amerického“ legionáře

Editoři Daniel Necas, Daniela Brádlarová, Tomáš Jakl

Roku 1912 byl mladý americký seminarista Kenneth Dexter Miller vyslán do českých zemí, aby se seznámil s místní kulturou a naučil se jazyk, který měl posléze využít jakožto duchovní sloužící českým přistěhovalcům v Americe. Během svého pobytu v Praze si získal mnoho přátel, mezi nimi i rodinu T. G. Masaryka. Právě ten ho roku 1917 požádal o zprostředkování materiální pomoci českým legiím v Rusku v rámci organizace YMCA. Zde působil do roku 1919. I po první válce se vracel do Evropy a do Československa, aby tu zajišťoval humanitární pomoc. Během druhé světové války byl předsedou Americké pomocné akce pro Československo. Po komunistickém převratu v ČSR působil jako člen představenstva a předseda správní rady Amerického fondu pro československé uprchlíky a v 50. letech jako jeho

evropský ředitel v Mnichově. Předsedal též Masarykovu nadačnímu fondu a byl také čestným členem Československé společnosti pro vědu a umění.

Paměti Kennetha D. Millera zachycují desetiletí jeho působení ve prospěch Československa a jeho občanů. Jádrem vyprávění a jeho nejdleší část tvoří popis pobytu autora u československých legionářů na Sibiři s organizací YMCA. Závěrečné kapitoly zahrnují i období druhé světové války a počátek komunistické totality.

svazek 42

Český „konzul“ ve Vídni, sv. 3. Korespondence Václava Škarda a Bedřicha Pacáka

Editor Martin Klečacký

Edice sleduje korespondenční výměnu dvou klíčových představitelů mladočeské strany na přelomu 19. a 20. století. Blízký až přátelský vztah obou pisatelů, jejich přístup ke klíčovým informačním zdrojům tehdejší doby a současně i intenzita komunikace mezi Bedřichem Pacákem (1846–1914), pracujícím v centru rakouské politiky ve Vídni, a Václavem Škardou (1861–1912), řídícím mladočeskou stranu v Praze, činí z této edice korespondence unikátní a nenahraditelný pramen jak pro poznání vývoje české politiky v rámci mnohonárodnostní monarchie, jejího postavení v parlamentu i vůči střídajícím se vládním představitelům, tak pro seznámení s vnitřním fungováním v té době nejsilnější české politické strany.

svazek 43

Jiří Stříbrný: Paměti

Editor Tomáš Souzal

Paměti Jiřího Stříbrného jsou osobitým svědectvím o pestrém a rozporuplném ži-

votě mimořádně nadaného a schopného politika a mediálního podnikatele první poloviny 20. století. Ač v roce 1918 stál bezprostředně u zrodu československé samostatnosti, tak poslední roky života zcela nespravedlivě strávil v komunistických žalářích, kam jej ovšem poslala zdánlivě demokratická „třetí republika“.

STUDIE Z ČESKÝCH MODERNÍCH DĚJIN

Profilová řada Masarykova ústavu a Archivu AV ČR zpřístupňuje formou sborníků či kolektivních monografií historické studie jeho pracovníků soustředěné k určitému tématu českých dějin 19. a 20. století.

Mezi obcí a státem. Fenomén okresní samosprávy v českých zemích

Editoři Miroslava Breburdová,
Martin Klečacký

Tato kolektivní monografie se zaměřuje na vývoj okresní samosprávy v českých zemích od poloviny 19. století až do správních reforem ve druhé polovině 20. století. Publikace zkoumá konkrétní příklady okresních samospráv, jejich představitelů a vztahů mezi obecní a okresní samosprávou. Zaměřuje se také na proměny v angažovanosti sociálních skupin a národnostní problematiku v regionálních samosprávách. Případové studie i přehledové články, založené na podrobné analýze pramenného materiálu, tak přispívají k revizi současného stavu poznání o historii veřejné správy v českých zemích v kontextu politických a regionálních dějin.

PRAMENY K DĚJINÁM VĚDY

Nově zřízená řada přináší edice k dějinám vědeckých institucí a k životu a dílu významných vědců, zpřístupňuje pramennou základnu k této problematice v širším kontextu (sociálním, hospodářském, politickém) a v domácím i mezinárodním prostoru. Edice budou reflektovat témata týkající se dějin vědy a vzdělanosti, profesionalizace vědy, stejně jako komunikace mezi vědci v rovině osobní i institucionální.

svazek 1

Spojení ideály. Korespondence Jindřišky Wurmové s rodinou Masarykovou

Editorky Helena Kokešová,
Miroslava Květová, Soňa Martinovská

Komentovaná edice představuje soubor dosud nezveřejněných dopisů mezi významnou českou pacifistkou a sociální pracovnicí Jindřiškou Wurmovou a rodinou Masarykovou z let 1913–1938. Tato korespondence reflektuje nejen jejich osobní vztahy a sdílené hodnoty v oblasti mírového hnutí, vzdělávání a sociální péče, ale také

širší společensko-politický kontext první poloviny 20. století. Dopisy odhalují Wurmovou jako neúnavnou aktivistku usilující o prosazování humanitních a demokratických ideálů. Edice mimo jiné přináší cenný vhled do intelektuálního prostředí první republiky a osvětluje význam žen v národním i mezinárodním diskurzu o míru a sociální spravedlnosti.

svazek 2

Dějiny Archivu SAV

Kristína Majerová

Kniha je pokusem zpracovat dějiny Archivu Slovenské akademie věd od jeho založení v roce 1963 do současnosti. Autorka popisuje komplikované začátky archivu charakterizované nedostatečným prostorovým a personálním zajištěním a okolnosti, které vedly ke změně na postu vedoucího Archivu SAV v roce 1968. Toto období odstartovalo postupné zlepšení pracovních a technických podmínek, personální stabilizaci a všestranný rozvoj odborných archivních činností. V průběhu 70. let se podařilo z archivu vytvořit konsolidované a funkční pracoviště. Další mezníky představují změny po listopadu 1989 a rok 2015, jenž sledované období uzavírá. Součástí studie je i výběrová edice 27 archivních dokumentů, které přibližují stav, odbornou činnost, problémy a výsledky archivu od jeho počátků do 90. let.

svazek 3

Edice popularizačních přednášek a časopiseckých textů orientalisty Jana Rypky, věnovaných Turecku, jugoslávským muslimům a Persii (1920–1938)

Editoři Marie Bahenská, Jan Hálek

Jan Rypka se ve dvacátých letech 20. století zasloužil o založení Orientálního ústa-

vu a byl jedním z jeho prvních členů. Rok 1921 strávil díky stipendiu v Cařihradu, na podzim 1934 byl pozván íránskou vládou, aby se zúčastnil oslav tisíciletého výročí narození perského básníka Firdausiho, a v Íránu poté zůstal celý rok. Oba pobyty využil k napsání knih o místech, která navštívil. V Teheránu navázal řadu přátelských styků s předními íránskými spisovateli a vědci. V Rypkově pozůstalosti se nacházejí texty rozhlasových a veřejných přednášek i popularizačně laděných článků publikovaných v periodickém tisku, které čerpají z jeho pobytů v cizině a jimiž v éře meziválečného Československa zpřístupňoval poznatky svého oboru široké veřejnosti. Kritická edice vybraných popularizačních textů přináší zajímavé poznatky i dnešním čtenářům.

ALBUM

Ediční řada Album vznikla ve spolupráci s Nakladatelstvím Academia s cílem zpřístupnit bohaté obrazové fondy ze sbírek Masarykova ústavu a Archivu AV ČR a jiných archivních institucí. Měly by zde vycházet jak ucelená „alba“ jednotlivých fotografů či ateliérů, tak soubory fotografií významných osobností či institucí.

svazek 1

Cesta kolem světa. Zatopený fotografický deník Jiřího Viktora Daneše

Petra Brandejsová Tomsová,
Tomáš W. Pavlíček

Když se geograf Jiří Daneš v roce 1920 plavil do Austrálie, aby zde převzal úřad prvního československého konzula, dokumentoval svou cestu sérií snímků. Foto-

grafoval samozřejmě i na zpáteční cestě, na tichomořských ostrovech, v Japonsku a Kanadě. Působivě zachytil tvář exotické přírody i místní obyvatelstvo a jeho zvyky. Kniha přibližuje dramatickou plavbu a ještě dramatičtější osudy Danešovy fotografické sbírky uložené v Masarykově ústavu a Archivu Akademie věd ČR. Ta byla totiž zčásti poškozena povodněmi v roce 2002. Autorům se ve spolupráci s restaurátory podařilo ze zatopených fotografií vybrat poutavé skleněné negativy i kolorované diapositivy a znovu je zařadit na správné místo, které jim před sto lety fotograf ve své sbírce určil.

svazek 2

Budování státu optikou fotoarchivu T. G. Masaryka (1914–1928)

Viktor Pavlíček, Adam V. Šedivý

Rozsáhlý fotoarchiv fondu TGM uložený v Masarykově ústavu a Archivu AV ČR čítá přes 11 000 jednotek. Tematicky rozličný materiál zachycuje osobu T. G. Masaryka při oficiálních i soukromých aktivitách. Publikace využívá tento materiál k pohledu na zahraniční politiku nového

státu ve středu Evropy a snaží se přiblížit stěžejní témata při ukotvení ČSR v mezinárodním prostředí.

svazek 3

**František Ladislav Rieger
ve fotografii**

Editor Pavel Máša

„Vůdce národa“, významný staročeský politik František Ladislav Rieger (1818–1903), který se stal nejvýraznější postavou české politické scény 60.–70. let 19. století a účastníkem řady zásadních událostí na-

ších dějin, byl přirozeným objektem fotoaparátů. Tato publikace by měla ilustrovat rozmanité životní etapy této osobnosti, a to jak v soukromé, tak i veřejné sféře. Díky početným a dostupným obrazovým materiálům z nejrůznějších paměťových institucí i domácích sbírek se naskytá příležitost představit Riegerův život v pestré paletě odstínů.

PUBLIKACE STÁLÉ KONFERENCE ČESKÝCH A RAKOUSKÝCH HISTORIKŮ

*Edice sborníků věnovaných nejrůznějším
otázkám historického soužití Čechů
a Rakůsanů*

svazek 6

**Rakousko a Česká republika jako
imigrační země: historické srovnání
nadmárodní pracovní migrace od
roku 1780**

Editoři Zdeňka Stoklásková, Mojmír
Stránský, Philipp Ther

Publikace se zabývá pracovní migrací na území dnešní České a Rakouské republiky od josefinismu po dnešek. Společné území habsburské monarchie, kde byla pracovní mobilita běžnou každodenní záležitostí, skýtalo mnoho příležitostí k cestování za prací, zejména také z důvodu snadného získání cestovních dokumentů a volné možnosti pohybu. Tento stav se rapidně změnil po nástupu železné opony, kdy byla pracovní migrace mezi Československou a Rakouskou republikou v podstatě znemožněna. Po nástupu demokratického režimu cestování za prací v nových poměrech opět ožilo. Publikace nabízí v chronologickém kontextu zajímavý vhled do vzájemné pracovní migrace, ale též migrace specifické, např. příliv bulharských zahradníků v předválečné rakouské republice či „gastarbajtrů“ z Jugoslávie v Československu v 60. až 80. letech 20. století.

AD HONOREM ERUDITORUM

Edice jubilejních sborníků věnovaných významným historikům a historičkám u příležitosti jejich kulatých a půlkulatých výročí

svazek 8

Dokud vlak nezastaví. Historie habsburského prostoru k jubileu Milana Hlavačky

Editoři Vojtěch Kessler, Jan Květina, Magdalena Pokorná

V roce 2025 oslaví své sedmdesátiny významný český historik profesor Milan Hlavačka. Jeho oborem zájmu jsou politické, sociální a hospodářské dějiny 19. století s důrazem na dějiny dopravy a rodinné podnikání. Právě k těmto tématům směřují své blahopřání v podobě sborníkových příspěvků jeho kolegové a kolegyně z českých zemí i ze zahraničí.

KNIHY MIMO EDICE

Bibliografie publikovaných textů T. G. Masaryka a prací o jeho životě a díle (1876–2024)

Editorka Jana Malínská (ve spolupráci s Terezou Šnellerovou a Lukášem Holečkem)

Publikace je systematicky sestavovanou bibliografií, která zahrnuje rozsáhlé vědecké i publicistické dílo TGM. Obsahuje

identifikované u nás i v zahraničí publikované články, studie a monografie v rozsahu 4 031 záznamů a oddíl dubií se 164 záznamy. Kromě toho je opatřena rozsáhlým úvodem a informací, jak s bibliografií pracovat; dále je doplněna četnými přílohami a rejstříky.

Encyklopedie života a díla T. G. Masaryka

Lucie Merhautová, Josef Tomeš a kol.

Encyklopedie představuje unikátní kolektivní syntézu, na níž se podílelo na 60 autorů

a autorek. Předkládá komplexní obraz Masarykova života a díla v mezioborových souvislostech, přehledně a věcně shrnuje jeho myšlení, akademické i politické působení, a to formou více než 250 abecedně řazených hesel. Vedle hesel historických a životních událostí, politických stran a hnutí, institucí, filozofických pojmů apod. zde najdeme jednotně strukturovaná hesla věnovaná všem samostatně vydaným dílům, dále také makropedické

stati, vyrovnávající se s Masarykovým přínosem v jednotlivých vědních disciplínách (filozofii, sociologii, psychologii, estetice, literární vědě, jazykovědě), s jeho vztahem k náboženství i ke konkrétním oblastem kultury a umělecké tvorby (literatuře, hudbě, výtvarnému umění, filmu), jakož i k vybraným lokalitám, národům a státům a jejich kulturním specifikám. Každé heslo doplňuje výběrový soupis pramenů a literatury, výklad rozšiřují obrazové přílohy.

Kachna, nebo králík? „Věda o vědě“ v Polsku a Československu 1948–1989

Michaela Šmidrkalová

Kniha analyzuje československou a polskou komunitu „vědců o vědě“ v letech 1948–1989. Zaměřuje se nejen na její vnitřní vývoj, ale zkoumá také, jak se na podobě této komunity podílely jednak tradice vědeckého myšlení a jednak soudobý politicko-ideologický kontext. Kniha zároveň ukazuje, nakolik mohly vědecké komunity přijímat vlivy ze zemí západní Evropy či Spojených států – tedy z tzv. kapitalistických zemí. Dispozice polských a československých „vědců o vědě“ k zahraničním transferům je analyzována na příkladu dvou oblastí: zaprvé možnosti vědců vycestovat do západních zemí a zadruhé dostupnosti zahraniční (zejména západní) odborné literatury. Praktické fungování západních konceptů uvnitř komunity „vědců o vědě“ je pak ukázáno na příkladu známé knihy amerického fyzika a historika vědy Thomase Kuhna *Struktura vědeckých revolucí* z roku 1962, jejíž recepce v Polsku a Československu je tématem závěrečné kapitoly.

Symboly vědy 1945–1970

Věra Dvořáčková, Martin Franc,
Jiří Šoukal

Publikace pojednává o vzestupu role technických a přírodovědných disciplín po roce 1945, kdy výsledky jejich bádání masivně prostoupily každodenní život společnosti. Jednalo se například o elektrifikaci a budování propojené přenosové soustavy, zavádění systémů dálkového vytápění, nové druhy stavebních hmot, plastové výrobky uplatňující se v průmyslu i v domácnostech, nové léky, očkovací látky či výživové

doplňky. Pojmy jako beton, polovodiče, vitamín či bílkovina si v popularizační literatuře a žurnalistice našly své pevné místo, ať už v informativním, osvětovém, nebo propagandistickém kontextu. Staly se reprezentanty, symboly vědy a výzkumu, jejichž chápání do značné míry ovlivňovalo postavení vědy v poválečném socialistickém Československu a předurčovalo její reálné dopady na společnost.

The Age of Reciprocity. Scientific Internationalism in Cold War East Central Europe

Tomáš W. Pavlíček, Jan Jakub Surman a kol.

Tato kolektivní monografie sleduje možnosti a směry vědecké spolupráce v době studené války v prostoru středovýchodní Evropy. Jak kniha ukazuje, spolupráce probíhala různými směry, často neformálními cestami a zásadním klíčem pro vzájemné výměny byla reciprocita. Na základě sond do různých oborů v Polsku a Československu dokládá, že železná opona nebyla neprodyšně neprostupná, spíše vytvářela vnitřní limity uvnitř východního bloku. Jednotlivé kapitoly svědčí také o nutnosti nové badatelské optiky pro výzkum mezinárodní vědecké spolupráce, protože tradiční mocensko-politický narativ zatlačuje do pozadí neformální prvky cirkulace vědění. Pohled zdola, pomocí orálněhistorické metody, výmluvně dokládá, v čem byly Polsko a Československo výhodné svou polohou pro setkávání, a představují i vhodné strukturální příklady.

Johann von Neumarkt und seine deutschsprachigen Hieronymus-Briefe. Überlieferung und Katalog

Soňa Černá

Jan ze Středy byl významnou osobností pozdního středověku, známý nejen jako kancléř na dvoře císaře Karla IV., nýbrž také jako biskup litomyšlský a olomoucký. Nebyl ale jen vlivným politikem, církevním hodnostářem a kulturním mecenášem, zabýval se rovněž literární činností. Zanechal po sobě zásadní dílo psané v latině i v němčině. Řadu jeho textů ovšem tvořily překlady a přepracování latinských vzorů. Jedním z nich je německý překlad dopisů sv. Jeronýma, který se dochoval v úctyhodných 63 exemplářích. Kniha

se zabývá těmito dochovanými rukopisy z hlediska kodikologického a paleografického a zkoumá jejich vzájemné vztahy. Ústřední otázkou jsou dále okolnosti a prostředí, v němž byly tyto kodexy vytvořeny, jaký byl literární a společenský kontext jednotlivých textů a jak a kým byly recipovány. Kniha vychází ve spolupráci s vídeňským nakladatelstvím Fassbaender v edici *Philologica Germanica*.

Bücher des Mittelalters und der Frührenaissance aus und in Olmütz

Editoři Soňa Černá, Jiří Černý

Odborná monografie věnující se rukopisům a knihám spojeným s olomouckým krajem se zabývá materiálem, který je buď přímo uložen v olomouckých pamětových institucích, nebo je s touto metropolí spojen svým vznikem či proveniencí. Jednotlivé příspěvky se zabývají nejen exempláři samotnými a texty či iluminacemi v nich obsaženými, ale i jejich objednateli, vlastníky, producenty atd. Rozptýl je široký a sahá od pomocných věd historických přes dějiny umění až po lingvistiku a různé filologie, přičemž nejlépe tyto studie vystihuje termín material philology, resp. new philology.

Chorál a jeho proměny ve středověkých Čechách

Hana Vlhová-Wörner

Knihy vycházející v koedici s nakladatelstvím Academia mapuje vývoj a proměny chorálu v rámci středověkých Čech. Publikace bude opatřena bohatým ilustrativním materiálem včetně dobových notových záznamů.

Guillaume de Machaut na dvoře Jana Lucemburského

Jana Fantysová Matějková a kol.

Guillaume de Machaut († 1377), který patří mezi nejvýznamnější francouzské básníky a hudebníky 14. století, působil mezi lety 1323 a 1346 na dvoře Jana Lucemburského. Přípravovaná monografie rekonstruuje historický kontext jeho

práce jakožto klerika, almužníka, notáře a sekretáře v Janových službách. Věnuje se zároveň i okolnostem Machautovy tvorby v tomto období, a to na základě nejstaršího iluminovaného rukopisu s Machautovým sebraným dílem z počátku 50. let 14. století (BN, ms. fr 1586). Zvláštní pozornost je pak věnována dílům, která byla či mohla být napsána pro českého krále Jana Lucemburského. Kniha vychází v koedici s nakladatelstvím Argo.

The Dissemination of Military Theory in the Early Modern Period: Military Manuals Printed in Central Europe in 1550–1650

Klára Andresová

Vojenské příručky jsou žánrem naučné literatury, jemuž dosud v české ani světové historiografii nebylo věnováno mnoho

badatelského zájmu. Tento nedostatek se snaží napravit předložená kniha, jež se hlásí k tzv. kulturním dějinám vojenství a hnutí New Military History, mezi jehož charakteristiky patří ambice aplikovat při bádání na vojenskou problematiku metody obvyklé při studiu témat z oblasti nemilitárních dějin a pohlížet na vojenské dějiny optikou pramenů, které byly dosud vytěženy málo, nebo vůbec. Za vůdčí metody zde slouží především retrospektivní bibliografie, ale též další kvantitativní i kvalitativní metody jako prosopografie a analýza textu, typografie a ilustrací. Vedle samotných výstupů bádání bude publikace obsahovat též Katalog vojenských příruček vytištěných ve střední Evropě v letech 1550–1650. Kniha vyjde v anglické mutaci ve spolupráci s americkým nakladatelstvím Brill.

HISTORIAE: Two Offices for the Visitation

Rhianydd Hallas

Kritická edice dvou oficií složených na konci 14. století Janem z Jenštejna a Adamem Eastonem u příležitosti zavedení nového svátku Navštívení Panny Marie. Edice obsahuje zpěvy spolu s nezpěvnými položkami a anglické překlady všech textů.

Nechybí ani kontextová studie přinášející informace o obou autorech, o začlenění svátku Navštívení Panny Marie do římského kalendáře a o počáteční recepci svátku v Praze i mimo ni. Součástí je analýza textového a hudebního obsahu.

Od stavovských sněmů k modernímu parlamentarismu. Dějiny politické reprezentace v českých zemích a Československu

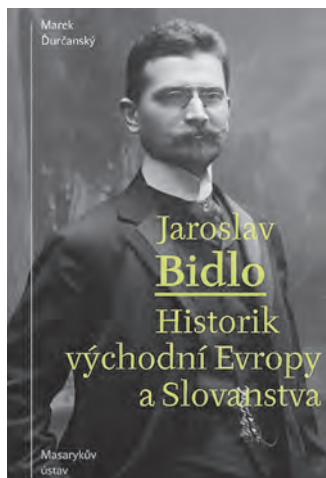
Petr Maťa, Luboš Velek a kol.

Kolektivní monografie mapuje vývoj českého parlamentarismu od jeho stavovských kořenů až po dnešní dobu. Jedná se o první komplexní pohled na tuto důležitou politickou instituci. Kniha vychází z aktuálních výzkumů předních českých historiků a politologů, současně je však určena i široké veřejnosti.

Jaroslav Bidlo. Historik východní Evropy a Slovanstva

Marek Ďurčanský

Kniha se věnuje životním osudům významného českého historika a profesora

východoevropských dějin na Univerzitě Karlově Jaroslava Bidla. Kromě východoevropských a slovanských dějin se zabýval také dějinami Jednoty bratrské. Životopis Jaroslava Bidla tvoří pandán k již vydané biografii jeho žačky a pokračovatelky Milady Paulové.

Korespondence Aloise Musila IV. Orientalisté na české univerzitě

Editoři Adéla Jůnová Macková,
Šárka Velhartická, Pavel Žďárský

Čtvrtý svazek korespondence významného meziválečného orientalisty Aloise Musila přináší bohatou písemnou výměnu s předními kolegy-orientalisty působícími na půdě české univerzity v Praze.

The Oriental Institute and Orientalist Research in Czechoslovakia in the European Context Amid 20th-Century Transformations

Editoři Adéla Jůnová Macková,
Tomáš Petruž

Kniha reflektuje problematiku, která úzce souvisí s vývojem orientalistiky a Orientálního ústavu ve 20. století, představuje jednotlivá témata, jež rozšiřují naše obecné povědomí o tomto výzkumu a jeho pohledech ve střední Evropě v době bouřlivých změn 20. století. Kniha je rozdělena do čtyř částí, první představuje prolínání východu a západu na cestách Orientem, recepci „cizího, exotického“, jež je zaznamenáno na plátně a na fotografii, stejně jako v překladu perských básní. Další část popisuje výstavy, které propojují hospodářsko-kulturní zájmy střední Evropy v Orientu. Třetí část je věnována metodologickému přístupu k orientalistickému bádání, jež zahrnuje metodu oral history a různá databázová zpracování archivního materiálu. Posled-

ní oddíl obrací pozornost k dějinám vědy, orientalistickým oborům chetitologii a indonésistice atd.

Intelektuál na cestě politickou krajinou. Osobnost – autorita – struktura před první světovou válkou

Vratislav Doubek, Lucie Merhautová

Kniha se věnuje roli nezávislého intelektuála ve veřejném prostoru od 70. let 19. století do roku 1918. Tato role byla původně

velice silná a autonomní, politizující intelektuál poloviny 19. století úspěšně plnil ve veřejném prostoru a zájmu celou řadu úkolů tvůrce a propagátora ideologického konceptu, politického programu i reprezentanta politické vůle. Ke konci století ovšem došlo ke změnám, v jejichž důsledku kariérní politici nezávislé intelektuály z jejich někdejších pozic vytlačili, což je vedlo k vytváření nových strategií a forem veřejného působení. Autoři se zde zabývají otázkou možnosti uchování statusu nezávislého intelektuála usilujícího o vliv ve veřejném prostoru, který se pokouší vymezit vůči posilujícím stranickým i státním strukturám, snaží se sám v sobě vyřešit otázku nezávislosti ve vztahu ke kolektivním identitám a ve všech těchto pozicích a střetech nutně selhává a je nucen hledat alternativní řešení, která však mohou být v konečném důsledku efektivní.

ODBORNÁ PERIODIKA

Masarykův ústav a Archiv Akademie věd ČR zajišťuje vydávání dvou odborných časopisů:

Střed. Časopis pro mezioborová studia střední Evropy 19. a 20. století

Recenzovaný časopis zaměřený na studium společnosti, kultury a politiky ve střední Evropě 19. a 20. století. Vychází dvakrát ročně a každé číslo je orientováno na určité téma.

Studie o rukopisech

Specializované kodikologické periodikum vycházející od roku 1962 pod záštitou Komise pro soupis a studium rukopisů. Studie přináší nejnovější poznatky o nálezech rukopisů, rozборы jejich textů a soupisy rozsahem menších rukopisných fondů.

MASARYKŮV ÚSTAV A ARCHIV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY, v. v. i.

Gabčíkova 2362/10, Praha 8, 182 00
www.mua.cas.cz

vedoucí nakladatelství:

Václav Žák, zak@mua.cas.cz

distribuce knih:

Ondřej Baran, baran@mua.cas.cz

Knihy vydané naším ústavem můžete objednat a zakoupit v e-shopu na stránkách

<https://www.mua.cas.cz/cz/publikace>

kontaktní osoba:

Ondřej Baran, baran@mua.cas.cz,
tel. 286 010 545

EDIČNÍ RADA

MASARYKOVA ÚSTAVU A ARCHIVU AV ČR

PhDr. Marie Bahenská, Ph.D.

Mgr. Jan Boháček

PhDr. Daniela Brádlarová, Ph.D.

PhDr. Bc. Věra Dvořáčková, Ph.D.

PhDr. Dagmar Hájková, Ph.D.

PhDr. Jan Hálek, Ph.D.

PhDr. Hana Kábová, Ph.D.

PhDr. Martin Klečacký, Ph.D.

doc. Dr. phil. Rudolf Kučera, Ph.D.

Mgr. Lucie Merhautová, Ph.D.

Mgr. Ondřej Vodička, Ph.D.

